Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריערען אונד דער פרענומעראציאנס-פרייז בעגיננט מיט דעם טאגע דער ערשטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין פעסט אלט-גאססע נר׳ 1, וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.

י ו ד י ש ע
פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דרייאמאל וועכענטליך מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג.

אונד קאסטעט

פיר עסטערייך-אונגארן גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר. האלביעהריג 5 " " " פירטעליאהריג 2 גול׳ אונד 50 קר׳ ע.-וו.

פירס אויסלאנד גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר. האלביעהריג 5 גול׳ אונד 50 קר׳ ע.-וו. פירטעליאהריג 2 " " 75 " "

Nr. 19, אכטער יאהרגאנג — פעסט, מאנטאג יט שבט ה׳ת׳ר׳ל׳ו׳. — Pest, den 14. Feber 1876.

פאליטישע איבערזיכט.

שאן זייט לאנגער צייט בילדעט דיא „צאלל- אונד באנק-פראגע“ דאס הויפט-אינטערעססע דער א י נ נ ע ר ן פ א ל י ט י ק, וועהרענד דיא „אריענטאלישע פראגע“ דאס הויפט-אינטערעססע דער א ו י ס ו ו ע ר ט י ג ע ן פ א ל י ט י ק בילדעט. בעררייטס זייט מעהרערען מאנאטען בעשעפטיגט זיך גאנץ אייראפא מיט דען פארגענגען אין דער וועסטליכען טירקייא, אונד שאן זייט פיעלען יאהרען בעשעפטיגט זיך עסטערייך-אונגארן מיט דער באנק-פראגע.

פרייטאג בעגאבען זיך ווידער דער אונגארישע מיניסטער-פרעזידענט ט י ס א אונד פינאנץ-מיניסטער ס ע ל ל נאך וויען, אום דיא היער אונטערבראכענען פערהאנדלונגען איבער דיא צאלל- אונד באנק-פראגע אין וויען ווידער אויפצונעהמען. זאמסטאג פריה בעזוכטען זיא דען עסטערייכישען מיניסטער-פרעזידענטען, מיט דעם זיא איינע לענגערע בעשפרעכונג האטטען. זאמסטאג מיטטאגס וואורדען מיניסטער-פרעזידענט טיסא אונד פינאנץ-מיניסטער סעלל אין לענגערער אודיענץ פאן זיינער מאיעסטעט דעם קאניגע עמפפאנגען. —

אונד נון זינד יעטצט דיא בליקע דעס לאנדעס ווידער געגען וויען געריכטעט, וואָ אונזערע מיניסטער ווילען, אום דיא צאלל- אונד באנק-פראגע צור לאזונג צו ברינגען. וויא עס הייסט, ווירד יעטצט פאר אללעם דיא באנק-פראגע אין בעראטהונג געצאגען ווערדען. טיסא דארף זא לאנגע ניכט רוהען, ביז ווירא אין אונגארן קיינע זעלבסטשטענדיגע צעטטעל-באנק האבען.

אונגארן העטטע וואהל דאס רעכט, זיך איינע זעלבסטשטענדיגע צעטטעל-באנק צו ערריכטען, אהנע עסטערייך היערבער צו בעפראגען; אבער וויר פירכטען, דאס מאן דאנן אין עסטערייך אונזערע באנק-צעטטעל ניכט נעהמען ווערדע. דאס פריווילעגיאום דער עסטערייכישען נאציאנאל-באנק האט נור נאך 22 מאנאטע צו דויערן; ביז ענדע דעס יאהרעס 1877 קאננטען וויר אלזא לייכט איינע אונגארישע צעטטעל-באנק פיקס אונד פערטיג האבען. אונזערע געגענווערטיגע פערהאנדלונג מיט עסטערייך דרעהט זיך יעטצט בלאס אום דען פונקט, דאס זיך בײדע רייכס-העלפטען געגענזייטיג פערפפליכטען זאללען, איהרע באנקצעטטעל צום נאמינאל-ווערטהע (אהנע אשיא) אנצונעהמען.

דיא איינפאכסטע לאזונג דער באנק-פראגע ווערע, וועען דיא עסטערייכישע נאציאנאל-באנק זעלבסט היער איינע אונגארישע נאציאנאל-באנק אונטער אויפזיכט דער אונגארישען רעגיערונג ערריכטען ווירדע. שוויעריגער אבער ווערע דיא לאזונג, וועען וויר אונס פאן דער עסטערייכישען נאציאנאל-באנק גענצליך לאזרייסען אונד מיט אויסלענדישעם קאפיטאלע איינע אונגארישע באנק ערריכטען מיססטען. דא קאננטע אונס דיא עסטערייכישע נאציאנאל-באנק איינען גאר צו ארגען שטרייך שפיעלען. דיא עסטערייכישע נאציאנאל-באנק האט יעטצט היער אין אונגארן 36 מילליאנען גולדען אויסשטענדיג, וועען מאן איהר נון קינדיגט, דא פערלאנגט זיא פלאטצליך דיא רינצאהלונג דיעזער גראסען סוממע, וואס זעהר פיעלע קויפלייטע צו פאללע ברינגען מיססטע.

וויא מאן אלזא זיעהט, האנדעלט עס זיך היער פאר אללעם אום איינען פריעדליכען אונד גיטליכען פערגלייך מיט דער עסטערייכישען נאציאנאל - באנק. ווירד דיעזער געלינגען, דאנן ווערע דיא זאכע באלד אבגעטהאן; אבער אים פאללע דעס מיסלינגענס ווירדען דיא שוויעריגקייטען ערסט רעכט בעגיננען. וויר ווערדען נון דיעזע וואכע איבער דיעזע פערהאנדלונגען מעהרערעס צו בעריכטען האבען.

וואס נון דיא ט י ר ק י ש ע אנגעלעגענהייט בעטריפפט, זא האבען וויר הייטע היעריבער ניר זא פיעל צו מעלדען, דאס דער סילטאן אייך דאס שרייבען דעס גראפען אנדראשי נאך ניכט געאנטוואָרטעט האט. דער סילטאן האבע זיך וואהל שאן מינדליך געאייסערט, דאס ער מיט דעם ראטהע דעס גראפען אנדראשי איינפערשטאנדען זייא, נור אבער געפאללע איהם ניכט דער פונקט, אין וועלכעם געפאָרדערט ווירד, דאס דיא דירעקטען שטייערן אים באסניען אונד דער הערצעגאווינא ניכט פיר דען טירקישען האף, זאנדערן פיר דיא פערוואלטונג דיעזער פראוינצען פערווענדעט ווערדען מאגען.

דער ערסטע טירקישע מיניסטער היעלט מיט דעם עסטערייך - אונגארישען געזאנדטען איינע אונטערעדונג, אין וועלכעם ער דיעזעס זאגטע: „העטטען וויר דען אויפשטאנד זעלבסט אונטערדריקט, דאנן מיססטען וויר דיא ראטה-שלעגע דער אייראפעאישען מעכטע ניכט אנגעהמען; דענן דאנן ווערען וויר זעלבסט דיא העררען דעס אויפשטאנדעס; וועען וויר אבער אייערע ראטה-שלעגע אנגעהמען, דאנן מיססעט איהר אונס העלפען, דען אויפשטאנד צו אונטערדריקען. וואס האבען וויר פאן דער אנגאהמע אייערער ראטה-שלעגע, וועען דער אויפשטאנד נאך אימער פארטדויערט? — וויר מיססען יא אויך וויססען, וואס צו טהון איזט, וועען זיך דיא רעוואלוציאנערען אויך מיט אונזערער נאכגיעביגקייט ניכט צופריעדען געבען!“

געסטערן פריה איזט היער אויס ב ע ל ג ר א ד פאלגענדע דעפעשע איינגעטראפפען: אין סערביען שטעהט איינע גראסע רעוואלוציאן בעפאר. דער רעגיערענדע פירסט האט בעררייטס אללע אנשטאלטען געטראפפען, זיך אים פאללע איינער געפאהר צו פליכטען. יא זאגאר דיא „קאממוניסטען“ וואללען אין סערביען דיעזעלבע שרעקענס-רעוואלוציאן שטיפטען, וויא זיא אים יאהרע 1871 אין פאריז וואר.

יעדענפאללס זיעהט מאן, דאס דיא פערהעלטניססע אין דער טירקייא, אנשטאטט פריעדליך צו ווערדען, זיך נאך אונד מעהר פערוויקלען. וויר זינד נון נייגיריג, וואס אונס דער פריהלינג ברינגען ווירד: פריעדען, אדער קריעג?

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (א י ב ע ר ד י א ר ע ג א ל י ע נ- א ב ל א ז ו נ ג.) דער דעפוטירטע יוליאוס ראנאלי ריכטעטע אן דיא רעגיערונג בעקאננטליך דיא פראגע: וואנן דענן דיא רעגאליען צור גענצליכען אבלאזונג געלאנגען ווערדען? דער יוסטיצמיניסטער פערצעל בעאנטווארטעטע דיעזע פראגע אין דער זיטצונג פאם 11-טען דיעזעס פאלגענדערמאסען: „דיא רעגיערונג איזט געוויס בעשטרעבט, דיא רעגאליען עהעמאגליכסט אבצולאזען. דיא הייטיגען געלד-פערהעלטניססע דעס שטאאטעס ערלויבען עס יעדאך ניכט, דיעזע אבלאזונג געגענווערטיג פארצונעהמען. זאבאלד דיא געלד-פערהעלטניססע זיך געבעססערט האבען ווערדען, ווירד עס דיא רעגיערונג אלס איהרע פפליכט עראכטען, אונגעזיימט אן דיא אבלאזונג דער רעגאליען צו שרייטען.“

* (ד ע ר י ו ד י ש ע ד ע פ ו ט י ר ט ע), דאקטאר פייל מאנדעל אויס ניר באטהאר, האט אין דער פארגעסטריגען זיטצונג דעס אונגארישען רייכסטאגעס זיינע ע ר ס ט ע רעדע געהאלטען, אונד דיעזע ווארדע אויך פאן דען דעפוטירטען מיט גראסעם בייפאללע אויפגענאממען. עס קאם דאס נייע טעסטאמענטס-געזעטץ צור פערהאנדלונג, אונד דא מאכטע העדר מאנדעל איינע איינווענדונג, וועלכע אויך בעריקזיכטיגט ווארדע.

* (ד ע א ק ס פ ל א ט ץ א י ם ר י י כ ס- ט א ג ע.) פראנץ דעאק איזט „אונערזעטצבאר“, זיין פלאטץ הינגעגען „אונבעזעטצבאר.“ מאן ליעס נעמליך יענען טהייל דער באנק אים רייכסטאגע, אויף וועלכעם פראנץ דעאק געזעססען, אבזעגען, דאמיט ניעמאנד אויף דעמזעלבען פלאטץ נעהמע. דאס טישכען, וועלכעם פאר פראנץ דעאק שטאנד, ווירד, מיט איינעם „ערינגערונגס-צייכען“ פערזעהען, אן איינעם געאייגנעטען פלאטצע אים רייכסטאגע אויפגעשטעללט ווערדען. ביים אנבליקע דיעזעס טישכענס ווערדען זיך נאך דיא שפעטעסטען געשלעכטער אן יענען מאנן ערינגערן, וועלכער אונזערעם פאטערלאנדע דיא פרייהייט וויעדערגעוואָנגען האט.

* (א ר מ ע ר ה א ר ן!) דיא פאמיליע דעס פערשטארבענען עדוארד הארן לעבט אין גראסער ארמוטה. דא זיא ניכט אים שטאנדע וואר, דאס קוארטיער-געלד צו צאהלען, ווארדען איהר דיעזער טאגע דיא מאבעל-שטיקע געפפאנדעט. אונטער דען געפפאנדעטען געגענשטענדען בעפינדען זיך אויך 30 קראנצע, וועלכע ער אין דען טאגען דעס גליקעס פאן זיינען פערעהרערן ערהיעלט. אויך איין זילבערנער לארבער-קראנץ בעפינדעט זיך אונטער דען געפפאנדעטען געגענשטענדען, וועלכען דיא אונגארישע יוגענד נאך אים יאהרע 1861 דעם בעריהמטען הארן נאך פאריז זאנדטע. זעממטליכע קרענצע ווארדען אויף 25 גולדען געשעטצט. זא פערגענגליך איזט אללער אירדישע גלאנץ אונד רוהם!...

* (ד י א י ו ד ע ן א י ן ד ע ר ה ע ר- צ ע ג א ו י נ א א ו נ ד ב א ס נ י ע ן.) דא זייט מאנאטען פאסט דיא גאנצע פאליטיק אום דיא צווייא אויפשטענדישען פראוינצען הערצעגאווינא אונד באסניען זיך דרעהט, דירפטע עס פאם אינטערעססע זיין צו ערפאהרען, אב דארט אויך יודען וואהנען. נון טהיילען וויר אונזערען לעזערן מיט, דאס נאך איינער פאלקס-צעהלונג פאם יאהרע 1866 אין דער הערצעגאווינא 65, אין באסניען הינגעגען 2145 יידישע זעעלען וואהנען. מאן האט ניכט געהארט, דאס אויך דיא יודען זיך אן דיעזעם אויפשטאנדע בעטהייליגט העטטען. דאס דארף געוויס ניעמאנדען בעפרעמדען. ערסטענס איזט יא דער יודע איבעראלל דעם לאנדעס-העררשער טרייא אונד האסט יעדע רעוואלוציאן. צווייטענס אבער האבען דיא יודען פאללען גרונד דאצו, מיט איהרער לאגע אין דער ט י ר ק י י א צופריעדען צו זיין, דא עס דארט ניע איינען „יודען-האס“ געגעבען. וויא געזאגט, עס בעפרעמדעט אונס נאך אללי דעם ניכט, דאס מאן פאן איינער טהיילנאהמע דער יודען אן דער רעוואלוציאן ניכט געהארט. דאס בעפרעמדעט אונס יעדאך, דאס מאן אויך

טעלעגראַפֿישע דעפּעשע.

ראַגוזאַ (דאַלמאַציען, אונװײט דער הערצעגאָװינאַ) 10. פֿעבער. אין דעם מעערעס-האַפֿען װערדען הײטע פֿינף קריעגס-שיפֿפֿע ערװאַרטעט. נעמליך אײן ענגלישעס, דײטשעס, פֿראַנצאָזישעס, איטאַליענישעס אונד עסטעררײכישעס קריעגס-שיף. (װאָס נון דיעזע פֿרעמדען קריעגס-שיפֿפֿע אונװײט דער הערצעגאָװינאַ מאַכען, דאָס װערדען אונזערע לעזער אױס דער נאָטיץ „קריעגס-ריסטונגען" ענטנעהמען קאָננען.)

געשעפֿטסבעריכט

פּעסטער-פּרײזע.

װײצען פּער פֿריה-יאַהר 10,05—10'10 גולד.
האַפֿער פּער פֿריה-יאַהר 8'97 — 9'03 גולד.
קוקוקרוץ פּער מאַי-יוני 5'40 - 5'45 גולד. — אַללעס פּער מעטער-צענטנער.

פּעסטער שלאַכט-פֿיעהמאַרקט. דער אױפֿטריעב אױף דעם געסטריגען היער שטאַטטגעפֿונדענען שלאַכטפֿיעהמאַרקטע בעטרוג 782 שטיק אָכסען. מילך-קיהע 294 שטיק. פּרײזע פֿיר אָכסען 46,50 — 48 פֿל' פֿיר קיהע 44'50— 47 פֿל, פֿיר ביפֿפֿעל — — פֿל' פּער 100 קילאָגראַמם שלאַכט-געװיכט, זאַממט פֿערצעהרונגס-שטײער. דאָס געשעפֿט װאַר גוט.

װיענער פּרײזע.

לײנאָל 33¼ גולדען.—
פּעטראָלעאום 21,25 גולד. — אַללעס פּער 100 קילאָגראַממ.
שפּיריטוס 25 גולד' צו 10'000 ליטער-פּערצענט. —

פֿערלאָזונג.

3) דער טירקען-לאָזע.

פֿאָלגענדע נוממערן געװיננען יע 400 פֿראַנקס:

6566 6567 6568 6569 6570 42231 42233 42234 42235
63926 63928 63929 79766 79767 79768 79770 108831
108832 108833 108834 108835 111206 111207 111208
111209 111210 115017 115018 115019 115020 129412
129413 129414 129415 173216 173217 173218 173220
203416 203417 203419 213897 213898 222096 222097
222098 222099 222100 234056 234057 234058 234060
244651 244652 244653 244654 244655 252341 252342
252243 252344 252345 259201 259262 259263 259294
259265 261921 261924 261925 280441 280442 280443
280444 280445 285316 285317 285318 285319 285320
301791 301792 301793 301794 301795 371431 371432
371433 371434 371435 479771 479772 479773 479774
479775 512462 512464 512465 513576 513577 513578
513579 513580 521586 521587 521588 521589 544417
544418 544419 544420 560261 560262 560263 560264
560265 562406 562407 562408 562409 562410 569496
579497 579498 579499 579500 582951 582952 582953
629372 629373 629374 629375 636336 636337 636338
636337 636346 655196 655197 655200 661307 661308
661309 661310 662891 662892 662893 662894 662895
693346 693347 693349 693350 705866 705868 705869
705870 732712 732714 732715 733356 733357 733358
733359 733360 757083 757084 757085 759001 759002
759003 759005 795146 795147 795148 765149 802061
802062 802065 819046 819047 819048 819049 819050
929901 929902 929903 929904 1029406 1029407 1029408
1029410 1104626 1104627 1104628 1104629 1151236
1151237 1151238 1151239 1151239 1208616 1208617
1208618 1208619 1208620 1243591 1243592 1243593
1243594 1243595 1275076 1275077 1275078 1275079
1275080 1289096 1289097 1289098 1289100 1331786
1331787 1331788 1331789 1331790 1334381 1334382
1334383 1334384 1334385 1380936 1380937 1380938
1380939 1402201 1402202 1402203 1402204 1421456
1421457 1421458 1421459 1421460 1437591 1437593
1437594 1438776 1538778 1438779 1438780 1539376
1539377 1539378 1539380 1621311 1621312 1621313
1621315 1621315 1641696 1641697 1641698 1641700
1740466 1740467 1740468 1740469 1740470 1750031
1750032 1750033 1750034 1750035 1794401 1794402
1794403 1794404 1794405 1795251 1795252 1795253
1795254 1795255 1835473 1735474 18335475 1881881
1881882 1881883 1881884 1881885 1904601 1904602
1904603 1904604 1904635 1957831 1957832 1957834
1957835.

לאָטטאָ-ציעהונג פֿאָם 4-טען פֿעבער 1876.
ברינן 4 77 64 19 2

בריעפֿע דער רעדאַקציאָן.

העררן ע' אָפּפּנער אין לאַפּאָנאָװ: דער שרײבער אונזערעס ראָמאַנס האַט פֿאָללקאָממען רעכט. דער „רבינו תם" אונד דער „רמב"ם" לעבטען צור זעלבען צײט. נור איזט דער רבינו תם אום 33 יאַהרע פֿריהער אַלס דער רמב"ם געשטאָרבען. דער רמב"ם שטאַרב נעמליך אים יאַהרע 1204, װעהרענד דער רבינו תם שאָן אים יאַהרע 1171 געשטאָרבען װאַר. דאַ נון דער רמב"ם אײן אַלטער פֿאָן 69 יאַהרען ערײכטע, זאָ װאַר דיעזער בײם טאָדע דעם רבינו תם שאָן 39 יאַהרע אַלט. װענן נון דער מחצית השקל על הלכות ציצית (סימן י"א ס"ק ד') שרײבט: „דודאי ר"ת לא הוי חש לדברי הרמב"ם גם לא ידע לי' והיה בדור שלפניו" — זאָ איזט עס נור אײן „האַרבער מחצית השקל" — אַבער אונזערע אַנגאַבען זינד דאָך ריכטיג, װיא זיא זיך אױס דען איבריגען ספרים איבערצײגען קאָננען. איהר פֿײנד איזט מיט דעם אונגליקליכען ענדע דער יאַקער יודען ניכט צופֿריעדען, װיר זינד עס נאַטירליך אױך ניכט, אַבער װאַהר איזט לײדער דיא געשיכטע דאָך! זעהען זיא, דאָס איזט יא עבען דער אונטערשיעד צװישען אײנעם װאַהרען היסטאָרישען ראָמאַן אונד צװישען אײנעם ערדיכטעטען פֿאַנטאַזיע-ראָמאַן. דער היסטאָרישע ראָמאַן מוס זעלבסט דיא בישטעריסטען װאַהרהײטען שרײבען, װעהרענד דער פֿאַנטאַזיע-ראָמאַן נאַך בעליעבען זאָנאַר דיא טאָדטען לעבענדיג מאַכען קאַנן.

פֿעראַנטװאָרטליכער רעדאַקטער: מאיר ברי"ר ריין.

קאָנקורז.

אין דער היעזיגען איזר. אָרטהאָדאָקסען געמײנדע איזט מר"ח אייר הבע"ל דיא שטעללע אײנעס חזן'ס, דער צוגלייך אױך שוחט ובודק אונד בעל קורא זײן זאָלל, מיט דעם יאַהרעסגעהאַלטע פֿאָן 500 ביז 600 גולד' ע'-װ' אונד פֿרײער װאָהנונג צו בעזעטצען. געזוכע מיט צײגניסען מאנשי יראים מגאוני זמנינו בעלעגט, נעבסט אַנגאַבע דעם אַלטערס, אונד אַנצאַהל דער פֿאַמיליען-מיטגליעדער, װערדען ענטגעגענגענאָממען. ביז לענגסטענס ר"ח ניסן הבע"ל קאָננען זיא צו פּראָבע-פֿאָרטראַג ערשײנען. רײזע-שפּעזען װערדען נור דעם אַקצעפּטירטען פֿערגיטעט.

סילאַדי שאָמלױ (קראַסנאַער קאָם.)
דער פֿאָרשטאַנד.

קאָנקורז.

אין דער היעזיגען איזראַעליטישען געמײנדע איזט דיא שטעללע אײנעס שוחט ובודק, בעל תפלה ובעל קורא ומוהל אַם 1. מאַי 1876 מיט דעם יאַהרעס-געהאַלטע פֿאָן 350 גולדען אונד 1 קילאָ פֿלײש פֿאָן יעדער בהמה כשרה, זאַממט פֿרײער װאָהנונג אונד פֿיעלען נעבען-אײנקינפֿטען צו בעזעטצען. — רעפֿלעקטירענדע, מיססען מיט קבלות פֿאָן אָרטהאָדאָקסען ראַבבינערן פֿערזעהען זײן אונד לענגסטענס ביז 14-טען מערץ אױף פּראָבע ערשײנען. דער אַקצעפּטירטע ערהאַלט אַלס ערזאַטץ זײנער רײזע- אונד איבערזיעדלונגס-קאָסטען 20 גולד.

האַטצעג (זיעבענבירגען), פֿעבער 1876.
דער פֿאָרשטאַנד.

פסח מעהל.

װיר בעעהרען אונס היעמיט בעקאַננט צו מאַכען, דאַס װיר אונטער אױפֿזיכט דעם עהרװירדיגען אָבער-ראַבבינאַטס פֿאָן אַלט-אָפֿען אָסטערמעהל אין בעסטער קװאַליטאַט ערצײגען אונד ערלױבען אונס דיא עהרזאַמען איזר. קולטוס-געמײנדען אונד זאָנסטיגען רעפֿלעקטאַנטען אײנצולאַדען, אונס איהרע אױפֿטרעגע רעכטצײטיג צוציאַװענדען, דאַמיט דיא ערצײגונג אונד אַבליעפֿערונג קײנע פֿערצאָגערונג ערלײדע.

בודאַפּעסט, אים פֿעבער 1876.
פֿעראײניגטע דאַמפּף-מיהלען,
דער אונגאַרישען אַללגעמ. קרעדיט-באַנק.

אַנצײגע

געפֿערטיגטער בעעהרט זיך היעמיט צו עמפּפֿעהלען זײן גוט סאָרטירטעס לאַגער יין כשר של פסח (ראָטה, װײס אונד שיללער), װיא אױך שליװאָװיץ של פסח 18—20 גראַדיגען, אײגענע ערצײגניסע, װעלכע בהכשר גמור פֿערפֿערטיגט װאָרדען, צו מעגליכסט בילליגען טאַגעספּרײזען, אונד אױך פֿערלאַנגען דער קײפֿער אײן הכשר מאב"ד דקהלתינו נ"י צוגעזענדעט װירד. מײנע אַדרעססע: לאַזאַר שטערן, איללאָק (ראָני דאַמפּפֿשיפֿשטאַציאָן)

פּראָדוקט- אונד מעהל-פּרײז-טאַבעללע.

פּראָדוקטע		קװאַליטעט פּער העקטאָל.	פּער 100 קילאָגר.
װײצען, נײער באַנאַטער		72.8	9.— — 8.90
"	"	73·7	9.30 — 9.10
"	"	74·6	9.60 — 9.40
"	"	75·5	10.10 — 9.90
"	"	76·4	10.50 — 10.30
"	"	77·3	10.90 — 10.70
"	"	78·3	11.10 — 10.10
"	טהײס	72·8	9.30 — 9.10
"	"	73·7	9.70 — 9.40
"	"	74·6	9.90 — 9.70
"	"	75·5	10.30 — 10.10
"	"	76·4	10.70 — 10.50
"	"	77·3	11.— — 10.80
"	"	78·3	11.80 — 11.10
"	פּעסטער באָדען	72·8	8.90 — 8.80
	"	73·7	9.20 — 9 —
"	"	74·6	9.50 — 9.30
"	"	75·5	10.— — 9.70
"	"	76·4	10.40 — 10.25
"	"	77·3	10.80 — 10.60
"	"	78·3	11.— — 10.95
"	װײסענבורגער	72·8	9.30 — 10.—
"	"	73·7	9.60 — 9.40
"	"	74·6	9.90 — 9.70
"	"	75·5	10.30 — 10.10
"	"	76·4	10.70 — 10.50
"	"	77·3	11.— — 10.80

פּראָדוקטע	קװאַליטעט פּער העקטאָל.	פּער 100 קילאָגר.
קאָרן	72	7.55—7.35
גערסטע מאַלץ	62	8.20—6.70
גערסטע פֿיטטער	62	6.45—5.95
האַפֿער	41	8.75—8.55
קוקורוץ באַנאַטער		— —.—
נײער	73	4.80—4.70
הירזע		5.20—4.80

װײצען	פּער דעצעמבער	—.—
	פֿריה-יאַהר	10.05
קאָרן	דעצעמבער	—.—
קוקורוץ	מאַי-יוני	5.04 —
גערסטע		—.—
	דעצעמבער	—.—
האַפֿער	פֿריה-יאַהר	8.97 —
רעפּס	אױג.-סעפּט.	—.—

באַללען-מעהל		קר. פֿל.
נומער 0		22 50
1	"	21 60
2	"	20 75
3	"	19 50
4	"	18 —
5	"	16 —
6	"	14 50
7	"	13 —
8	"	10 50
8½	"	8 8[illegible]

שפּיריטוס: אַלטע מעטהאָדע	פּרעסהעפֿע	24.75
" נײע	קאַרטאָפֿפֿעל	23.30

קורז-טאַבעללע פֿאָם 10. פֿעבער.

געלד-קורז

	קר. פֿל.
זילבער-אַגיאָ	103 75
דוקאַטען	5 42
עסטרײך-אונגאַרישע 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פֿראַנקס)	9 17
נאַפּאָלעאָנדאָר	9 17
דײטשע רײכסבאַנקנאָטען	56 70
20 מאַרקשטיקע	11 32
ראַסישע רובעל	1 49

לאָזע.

	קר. פֿל.
1839-ער ראָטשילד-לאָזע גאַנצע	239 —
דעטאָ פֿינפֿטעל	234 —
1854-ער פֿערצענטיגע שטאַאַטס-לאָזע	106 50
1860-ער גאַנצע	111 25
דעטאָ פֿינפֿטעל	117 25
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	134 40
דעטאָ 50	133 50
ראַאַב רעגולירונגס	20 50
טירקען-לאָזע	23 50
קרעדיט-לאָזע	161 75
קלאַרי-לאָזע צו 40 גולדען	27 75
דאָנױ-דאַמפּפֿשיפֿפֿאַהרטס-לאָזע	95 25
אינסברוקער לאָזע	18 75
קעגלעװיטש צו 10 גולדען	14 50
קראַקױער 20	14 75
אָפֿנער 40	29 25
פּאַלפֿי 40	28 —
רודאָלף-לאָזע 10	13 60
סאַלם-לאָזע 40	38 50

לאָזע.

	קר. פֿל.
זאַלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	16 75
סט. גענאָיס 40	28 75
סטאַניסלױ 20	19 56
טריעסטער 100	117 —
דעטאָ 50	59 —
װאַלדשטײן 20	24 —
װינדישגרעטץ 20	22 25
אונגאַרישע פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	75 30
דעטאָ צו 50 גולדען	75 25
װיענער לאָזע	100 —

װערטה-פּאַפּיערע.

	קר. פֿל.
אונגאַרישע גרונדענטלאַסטונג	76 20
טעמעשװאַרער-באַנאַטער	75 55
זיבענבירגישע	75 50
גאַליציש	86 —
בוקאָװינער	85 50
אונגאַרישע אײזענבאַהן-אַנלעהען	90 —
װײנצעהנט-אַבלײזונגס-אָבליגאַציאָנען	74 —
פּפֿאַנדבריעפֿע דער אונגאַרישען באָדענקרעדיט צו 5 אײנהאַלב פּראָצענט	8[illegible] 75
דער אונגאַרישען היפּאָטעקען באַנק צו 5 אײנהאַלב פּראָצענט	79 75
דער אונגאַרישען אַללגעמײנען באָדענקרעדיט-אַנשטאַלט צו 5 אונד אײנהאַלב פּראָצענט	85 25
דעטאָ צו 6 פּראָצענט	87 50
דער פּעסטער קאָמערציאַל-באַנק	90 —

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS
Budapest, 1876. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

אום איינען זאָלך׳ לאנגען לשון הקודש-טיטעל שרייבען צו קאָננען!״ — דאס העברעאישע מאיעסטעטס-געזוך וואורדע באלד פֿערטיג. אונטערצייכנעט וואַרען אונטער דעמזעלבען: „הק׳ שעפֿטעל בלאמו״ר הגאון מוה׳ קלונימוס זצלה״ה״ אונד „הק׳ ירוחם הצעיר באלפי ישראל בהגאון מבראָדי ז״ל ועתה בעיר הקדושה יע״א. דאס געזוך מאכטע אין דער קאיזערליכען קאבינעטס-קאנצלייא גראָסעס אויפֿזעהען דער אונבעקאנגטען שריפֿטציגען וועגען. עס האט איבערדיעס אויך אן איינינען זעהר אויסגיעבינען „טינטעג-קלעקסען״ ניכט געפֿעהלט, וואָדורך דיא הייטערקייט דער האָכגעשטעללטען בעאמטען אין דער קאבינעטס-קאנצלייא נאָך מעהר געשטייגערט וואורדע. דאס געזוך וואורדע ענדליך אן זיינע מאיעסטעט איבערגעבען. דאָך קאיזער פֿראַנץ יאָזעף איזט עבען ניכט אין זאָלך׳ גליקליכער לאגע׳ אלס לוציאן באָנאפארטא, אום איין גוטער „בעל לשון הקדש״ זיין צו קאָננען, דא דערזעלבע מיט „רעגיערונגס-געשעפֿטען״ איבערהייפֿט איזט. וויר גלייבען דענן אויך׳ קיינע מאיעסטעטס-בעליידיגונג צו בעגעהען׳ וועגן וויר׳ס אָפּפֿען מיטטהיילען׳ דאס זיינע מאיעסטעט דאס העברעאישע ביטטגעזוך פֿאָן ר׳ שעפֿטעל אונד ר׳ ירוחם ווירקליך ניכט פֿערשטאנדען האט. זיינע מאיעסטעט „סיגנירטע״ יעדאָך דאס געזוך׳ וואָדורך דיא קאנצלייא-בעאמטען פֿערפֿפליכטעט וואַרען׳ דאסזעלבע פֿאָן אירגענד איינעם געלעהרטען לעזען צו לאססען. אן דער וויענער אוניווערזיטעט בראכטען זיך דיא פראָפֿעססאָרען דיא קאָפּפֿע צוזאממען׳ אבער קיינעם געלאנג עס׳ דאס געזוך צו לעזען. פֿרייליך האט דיא וויענער אוניווערזיטעט מעהרערע געלעהרטע פראָפֿעססאָרען׳ וועלכע בעססער לשון הקודש וויססען אלס ר׳ שעפֿטעל אונד ר׳ ירוחם. אבער דיעזע פראָפֿעססאָרען קאָננען נור דיא געדרוקטען בוכשטאבען׳ ניכט אבער אויך דיא ג ע ש ר י ע ב ע נ ע ן לעזען׳ וועלכע צום לשון הקדש ווירקליך אין גאר קיינער בעציעהונג שטעהען. ענדליך וואורדע דאס געזוך דעם דאָקטאר יעללינעק (פרעדיגער אין וויען) איבערגעבען. דיעזער איבערזעטצטע עס אין דייטשע שפראכע׳ וואָדאנן זיינע מאיעסטעט עס דורכלאז. וועניגע טאגע דאראויף ערהיעלט העדר יעללינעק פֿאָן דער האָף-קאנצלייא דיא סוממע פֿאָן 300 גולדען׳ דאמיט ער זעלבע דען הערויסגעבערן דעם „אריאל״ איינהענדיגע. קאיזער פֿראַנץ יאָזעף זאָלל היעביא געזאגט האבען: „אויף דיא צוזענדונג דעם „אריאל״ פֿערציכטע איך גערנע. עס איזט מיר אינדעם 300 גולדען ווערטה׳ דאס איך וויים׳ וועלכע בעדייטונג מיין טיטעל „קאָניג פֿאָן ירושלים״ האט. אלס קאָניג פֿאָן ירושלים מוס איך נעמליך דען „אריאל״ אונטערשטיטצען!״

***) (א נ ר י י צ ו נ ג ע ן צ ו ר ט ו י פֿ ע.)**

איינע געוויססע מאריע לאקם לעבט בערייטס זייט יאהרען אין וויען אלס געטויפֿטע יידין. דיעזע האטטע אבער אין באָסקאָוויטץ איינע שטיעפֿ-שוועסטער׳ נאמענס רעגינא פאָללאק. דא נאהם זיך דיא מאריע לאקם פֿאָר׳ אויך איהרער שוועסטער צו דעם „גראָססען גליקע״ צו פֿערהעלפֿען׳ וועלכעס זיא בערייטס האטטע; זיא ווינשטע נעמליך׳ דאס אויך איהרע שוועסטער זיך טויפֿע. זיא שריעב דאהער אן דיא עלטערן דער רעגינא׳ דאס מאן דאס מעדכען נאך וויען שיקע׳ וואָ זיא פֿיר דאסזעלבע איינען זעהר „גוטען פלאטץ״ האבע. דיא עלטערן גלויבטען ווירקליך׳ דאס איהר קינד אין וויען אין איין גוטעס הויז קאממען ווערדע. זיא זיימטען דאהער ניכט אונד שיקטען דאס מעדכען נאך וויען. קוים וואר רעגינא יעדאָך ביי איהרער שטיעפֿ-שוועסטער מאריע לאקם איינגעטראָפֿפֿען, אלס דיעזע דאס אונשולדיגע מעדכען אין איין גראָסעס קלאָסטער פֿיהרטע. דאס מעדכען פֿערזאה זיינע ארבייטען אונד וואוסטע אנפֿאנגס גאר ניכט׳ אין וועלך׳ געפֿעהרליכעס אָרטע עס זיך בעפֿינדע. אבער נאך איינינען טאגען ערהיעלט דאס מעדכען דען בעפֿעהל׳ אין דיא קירכע צו געהען אונד אם האלזע איין קרייץ צו טראגען. ערסט יעטצט מערקטע רעגינא פאָללאק׳ דאס איהרע שטיעפֿ-שוועסטער זיא דעסהאלב הערבראכטע׳ אום זיא צום איבערטריטטע צום קאטהאָלישען גלויבען צו צווינגען. דאס אינגליקליכע מעדכען׳ וועלכעס אין דער גראָססען שטאדט זיך ניכט צו בעוועגען וואוסטע׳ מוסטע נאטירליך אונטער הייסען טהרענען אללעס טהון׳ וואס מאן אים קלאָסטער פֿאָן איהר פֿאָרדערטע. אבער דאמיט וואר׳ס נאָך ניכט גענוג. — — דיא זאָגענאננטען „פֿראָממען שוועסטערן״ אים דיעזעם קלאָסטער וואוסטען יא׳ דאס זיא אין זאָלך׳ יונגעם קינד וויא רעגינא פאָללאק אָהנע איינווילליגונג איהרער עלטערן ניכט טויפֿען דירפֿען. זיא שריעבען דאהער א י ם נ א מ ע ן דער אינגליקליכען רעגינא אן איהרע עלטערן פֿאָלגענדען בריעף: „טהייערע עלטערן! איך זעהע מיט אינגעדולד דעם טאגע ענטגעגען׳ וואָ עס מיר געלינגען ווירד׳ מיינען האָכסטען וואונש צו עררייכען. איך וויל נעמליך צור קאטהאָלישען קירכע איבערטרעטען. איך טהוע דיעס אוים אינגערער איבערצייגונג. עס האט מיך היעצו ניעמאנד געגאָטהיגט; עס איזט פֿיעלמעהר מיין פֿאָללקאָממען פֿרייער ענטשלוס. איך ביטטע דאהער׳ טהייערע עלטערן׳ אום איהרע איינווילליגונג. איך ביטטע׳ ניכט צו זיימען׳ אום דיא רוהע מיינעם רעליגיאָזען געמיטהעס ניכט צו שטאָרען!״ — מאן קאנן זיך דען שרעקען דער עלטערן דענקען׳ דען זיא ביים דורכלעזען דיעזער צייילען עמפּפֿאנדען. פֿאטער אונד מוטטער דער רעגינא געהאָרען מיט פֿאָללעם הערצען דעם אָרטהאָדאָקסען יודענטהומע אן. אונד נון זאָלל איהר יונגעם קינד צום קאטהאָלישען גלויבען איבערטרעטען! גליקליכער ווייזע האטטען זיא אין וויען איינען נעפֿפֿען וואָהנען. דיעזעם שריעבען זיא זאָפֿאָרט׳ דאס ער דיא רעגינא אום יעדען פרייז אוים דעם קלאָסטער צו בעפֿרייען זוכע. דאָך דער נעפֿפֿע גינג ווידערהאָלט אינ׳ס קלאָסטער׳ וואָ ער אבער איממער מיט „לעערען אויסרעדען״ אבגעוויעזען וואורדע. ענדליך געלאנג עס איהם דעננאָך איינמאל׳ דאס מעדכען אָהנע איבערוואכונג אים קלאָסטער צו טרעפֿפֿען; ער פֿאסטע דאס געפֿאנגענע קינד אן דער האנד אונד איילטע דאפֿאָן. יעטצט אינטערבראכטע ער דאס מעדכען אין איין יידישעס פריוואט-הויז. אבער אויך דא פֿאנד דיא רעגינא קיינע רוהע. איהרע שטיעפֿ-שוועסטער מאריע לאקם ערפֿיהר איהרען אויפענטהאלטס-אָרט. זיא זעטצטע היעפֿאָן דיא „פֿראָממען שוועסטערן״ אים קלאָסטער אין קעננטניס. דא קאם באלד דיא איינע׳ באלד דיא אנדערע דיעזער „זעעלען-שאכערינגען״ צו רעגינא׳ אים זיא צור ריקקעהר אינ׳ס קלאָסטער צו בעוועגען. אים דאס קינד פֿאָר דיעזען אונאויפֿהאָרליכען „אנרייצונגען צור טויפֿע״ צו רעטטען׳ מוסטען דיא עלטערן דאסזעלבע ווידער נאך הויזע נעהמען. — זאָ פֿערהאלטען זיך דיא קלאָסטער אין אונזערעם יאהר-הונדערטע אונד אין דער הויפט-שטאדט דעם עסטערייכישען שטאאטעס!

***) (א י י נ ע ט ה י י ע ר ע ד ע פ ע ש ע.)**

וויא פֿיעל דיא ראטה-שלעגע דעם גראפֿען אנדראשי ווערטה זינד׳ קאנן מאן הייטע נאטירליך נאָך ניכט וויססען. עס העננט ערסט אללעס דאפֿאָן אב׳ אָב דיעזע ראטה-שלעגע אויך אירגענד איינען פראקטישען נוטצען האבען ווערדען. פֿאָרלייפֿיג האט דער וויצע-קאָניג פֿאָן עגיפטען פֿיר דיעזע ראטה-שלעגע איינע היבשע סוממע בעצאהלט. ער ליעס זיך נעמליך דען וואָרטלויט דערזעלבען פֿאָן וויען טעלעגראפֿירען. דא דיא טעלעגראפֿענדראהטע אים מעערע געלעגט זינד׳ זאָ קאָסטעט נאטירליך איינע זאָלכע דעפעשע פֿיעל טהייערער אלס איינע געוואָהנליכע. נון ענטהאלטען דיא אנדראשי׳שען ראטה-שלעגע 3818 וואָרטע: יעדעס וואָרט קאָסטעט אבער פֿאָן וויען נאָך עגיפטען 77 קרייצער אין זילבער. דער וויצע-קאָניג מוסטע אלזאָ פֿיר דיעזע דעפעשע ניכט וועניגער אלס 3087 גולדען בעצאהלען. איין מאנן וויא דער וויצע-קאָניג פֿאָן עגיפטען דארף זיך איינען זאָלכען לוקסוס ערלויבען. האָכסטענס ווירד ער אום דיעזע סוממע — מ ע ה ר ש ו ל ד י ג ז י י ן!

***) (פֿ י י ע ר א י ן ד ע ר ק א י ז ע ר-**

סער, אונד וויל עס איך וואָהל אנפֿערטרויען. דער בישאָף איזט נאך ג א ו ו א ר ר א (אין שפאניען) געריזט, דיא דאָרטיגע פרינצעססין זאָלל נעמליך אונזערען קאָניג הייראטען; דענן דיא קאָניגין לעאָנאָרע זעטצט אללעס דראן, דיעזע פֿערבינדונג צו שטאנדע צו ברינגען. דיא קאָניגין וויל איהן זאָבאלד אלס מאָגליך פֿערהייראטען, זיא האָפֿט, דאס איינע גוטע פֿרויא אוים איהם איינען בעזאָנגענען מאנן מאבען ווערדע.״

„פֿאָן אלל דעם האבע איך ניכטס! (זאגטע ר׳ נחמיה), וועגן דער קאָניג שאָן נור היער וועדע! איך זיטצע היער אויף נאדעלן. יעדע מינוטע קאנן דען אונגליקליכען אין יאָרק געפֿאהר ברינגען!״

„„דיא וואהרהייט צו זאגען, איך קאנן אייך אויך ניכט טראָסטען, אויך איך פֿירכטע אום זיא אונד אום דון י ו ס ף. וועגן איך נור וויסטע, וואָ פ ע ט ע ר (דער זאָהן פֿאָן אננא) איזט, אָב ער ניכט דאָרט ביי דיעזער ערשטירמונג ערשלאגען וואורדע!״״

אינצווישען פֿערגינגען איינינע טאגע. הדסה האטטע זיך שנעלל ערהאָלט — אונד דיא קאָניגין בערייף זיא פֿיר דען פֿאָלגענדען טאג צו זיך.

פלאָטצליך וואר נון דיא שרעקענס-נאכריכט אוים יאָרק איינגעטראָפֿפֿען, דאס פֿאָן אללען יודען ניכט איינער אם לעבען געבליעבען איזט. דיעזע נאכריכט האטטע הדסה פֿאָן דען האָף-לייטען ערפֿאהרען, אונד זיא ווערע ביינאהע וויעדער אין איהרע פֿריהערע קראנקהייט פֿערפֿאללען, וועגן ניכט אננא אללעס מאָגליכע צו איהרער רעטטונג אנגעווענדעט העטטע.

ר׳ נחמיה קאָננטע זיא ניכט טראָסטען, דא ער זעלבסט דעם טראָסטעס בעדורפֿטע. זאָ פֿיעל קאָננטע ער איהר נור צום טראָסטע זאגען, דאס יאָססען וויא איין הייליגער געשטאָרבען איזט.

„וואָהל איהם, דאס ער שטארב! (זאגטע הדסה וויינענד אונד שלוכצענד) ניכט איהן בעקלאגע איך, איהם וואר דאס לעבען איינע דריקקענדע לאסט, ווײַדעם איהם זיינע ליעבען געשטאָרבען זינד. וואָהל יעדעם, דער היניבערגעהט צור עווינען רוהע! אבער וועהע מיר, דאס איך לעבע! אָ, דון יוסף, מיין טהייערער דון יוסף! אויך דיין בליהענדעס הויפט ליעגט אים שטויב, דיין עדלעס הערץ שלעגט ניכט מעהר! וואס זאָלל איך נאָך אויף דיעזער וועלט? מיינע עלטערן, מיינע טהייערען פֿריינדע זינד פֿאָראויסגעגאנגען, איך בין פֿעראיינזאמט צוריקגעלאססען וואָרדען; ווארום בין איך ניכט אויך בייא איהנען!״

„דוא זינדיגסט דורך זאָלכע רעדען!״ (זאגטע ר׳ נחמיה.) —

„אָ, מיין גוטער ר׳ נחמיה! שעלטעט ניכט דאס אַרמע וואָרט, דאס אוים דעם געבראָכענען הערצען הערפֿאָרקוויללט. עס איזט דער שרייא דעם געמאַרטערטען, דער דען שמערץ ניכט מילדערט. גאָטט צירנט ניכט איבער דיא טהרענען, דיא איין שוואכעס געמיטה פֿערגיעסט, אונד וועגן אויך מיין מונד שווייגען זאָללטע, ווירע דאָך מיינע ברוסט פֿאָלל קלאגע אונד לייד. מיין ליעבער ר׳ נחמיה! זייד איהר דענן רוהיג? זינד דענן אייערע געדאנקען פֿרייא פֿאָן יעדער קלאגע? אויך איהר האבט דיא עדלען טרעפֿפֿליכען פֿריינדע פֿערלאָרען! דאָך וויא דירפֿען וויר זעלבסטזיכטיג אום אונזערן פֿערלוסט וויינען, דא דיא פֿערניכטונג גאנצע געמיינדען געטראָפֿפֿען האט? אבער צו פֿעראַגען איזט עס אונס ניכט, וועגן וויר אונס דיא באלדיגע ערלאָזונג פֿאָן דיעזעם ביטטערן לעבען ווינשען. מיינע לוסט אם לעבען איזט דאהין, איך שוידערע וועגן איך בעדענקע, דאס איך יונג בין אונד נאָך לאנגע לעבען קאנן.״

„וויר זינד האַרט געפּריפֿט (זאגטע ר׳ נחמיה נאָך איינעם טיעפֿען זייפֿצער) אבער דיינע געדאנקען פֿעראַטהען, דאס וויר אין דער פּריפֿונג ניכט בעשטעהען. דוא רעכטעסט מיט גאָטט; וואָ איזט דאנן דיין פֿעסטער גלויבע אן זיינע גערעכטינקייט, וואָ איזט דיינע איבערצייגונג פֿאָן גאָטטעס אונענדליכער גיטע? וועלכען ווערטה האט איין פֿערטרויען, דאס נור דויערט, זאָ לאנגע אללעס זיך נאָך אונזערען ווינשען פֿיגט, וועלכעס אבער אויפֿהאָרט, זאָבאלד דער געוואָהנטע גאנג דעם לעבענס געשטאָרט ווירד! האט דענן דער הייליגע, געלאָבט זייא זיין נאמע, דא ער אויף דעם בערגע סיני זיין געזעטץ פֿערקינדיגטע, פֿערשפראָכען, דאס עס דען גוטען איממער גוט אונד דען שלעכטען איממער שלעכט זיין ווערדע?״

„„אך, מיין גוטער ר׳ נחמיה, איך שוואכעס מעדכען קאנן דאס אללעס ניכט בעגרייפֿען. ווערען מיינע פֿריינדע אויף דעם קראנקען-בעטטע געשטאָרבען, איך העטטע זיא בעוויינט, בעיאממערט, איהר פֿערלוסט העטטע מיין לעבען צערשטאָרט; אבער איך ווירדע זאגען: גאָטט האט זיא געגעבען, גאָטט האט זיא גענאָממען, זיין נאמע זייא געלאָבט. דאָך זיא זינד געפֿאללען, זיא דיא פֿאָרט-עפּפֿליכסטען אונד עדלען, וויל איינע ראָטטע פֿאָן באָזע-וויכטערן נאָך איהרעם פֿערמאָגען אונד לעבען טראכטעטע.״״ — — —

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

פאָן איינגערען „מחליקות" ניכט האָט. זאָללטען עטווא אין דער הערצעגאָווינא קיינע „קהלות" אונד קיינע „פארטייען" עקסיסטירען!

*) (איין יידישער פראָצעס אין רומעניען.) וויא אונזערען לעזערן בעקאנגט איזט, דירפען דיא יודען אין רומעניען קיינען גרונד אונד באָדען זיך אנקויפען. נון האט דער יידישע באנקיער מאיערהאָפער אין בוקארעסט דיא גיטער צווייער רומענישער הערשאפטען געפפאנדעט, דיא איהם פיעל געלד שולדעטען. דיא צייט קאם, וואָ דיא גיטער ליציטירט ווערדען זאָללטען! אבער דא זאר דיא פערלעגענהייט ערסט גראָס. דער יידישע באנקיער מאיערהאָפער קאָננטע יא ניכט מיטליציטירען, דא ער „אלס יודע" אין רומעניען קיינע גיטער קויפען דארף! עס וואר דאהער צו בעפירכטען, דאס דיא רומענען אום „וועניגע געלדען" דיעזע גיטער לאזשלאגען לאססען ווערדען, דאמיט דער יודע אום זיין געלד קאָממע. מאיערהאָפער שטרעקטע אלזאָ דאס נאָטהיגע געלד איינעם בעפריינדעטען רומענישען אָפפיציער פאָר, דאמיט ער אויף דיא ליציטאציאָן דיא גיטער „אויף זיינען נאמען" קויפע. אללע וועלט וואוסטע אלזאָ, דאס דער אָפפיציער בלאָס זיינען נאמען הערגאב, וועהרענד דיא גיטער אין ווירקליכקייט פיר דען יידישען באנקיער מאיערהאָפער געקויפט ווארדען. היערויס ענטשטאנד איין לאנגוויעריגער פראָצעס. דער יידישע באנקיער ווארדע אנגעקלאגט, דאס ער אין רומעניען גיטער צו קויפען זיך ערלויבטע, וועהרענד דער רומענישע אָפפיציער דאריבער אנגעקלאגט ווארדע, דאס ער „זיינען נאמען הערגאב", דאמיט דער יודע דיא רומענישען געזעטצע אומגעהען קאָננע. דיעזער פראָצעס דויערט בערייטס זייט מאָנאטען, אונד האבען אויך וויר פאָן דעמזעלבען אין פריהערען נוממערן בעריכטעט. יעטצט ווארדע ער פאָם אָבערסטען געריכטס-האָף ענדגילטיג ענטשיעדען. דיא קלעגער זינד אבגעוויעזען וואָרדען, דא דאָך ניעמאנד בעווייזען קאנן, דאס ניכט דער רומענישע אָפפיציער, זאָנדערן דער יודע דער איינגענטליכע קייפער דער גיטער איזט. — שטעללטע עס זיך יעדאָך הערויס, דאס ווירקליך איין יודע עס געוואגט, אויף דעם היילִיגען באָדען רומעניענס „ד' אמות" זיך אנצוקויפען, דא ווירדע דער פראָצעס געוויס צום נאכטהיילע דעם יידישען קייפערס אויספאללען! וויא זיך דאס רומעניען ניכט שעמט!

*) (איזט דער אויסדרוק „יודע" בעליידיגענד?) וויר זינד וואָהל שטאָלץ אויף דען נאמען „יודע", אונד געוויס מיט פאָללעם רעכטע. דא יעדאָך אונגעצאָגענע מענשען מיט דעם נאמען „יודע" איינע „בעליידיגונג" אויסצודריקען גלייבען, האטטען דיא געריכטע בערייטס הייפיג דאריבער צו ענטשיידען, אָב צום ביישפיעל דער אויסדרוק „דוא ביזט איין יודע!" ווירקליך בעליידיגענד איזט. נייערדינגס קאם דיעזער געגענשטאנד וויעדער פאָר דעם בערלינער געריכטע צור פערהאנדלונג. איינער רייכטע נעמליך איין גזוך געגען איינען איזראעליטען איין, אין דעם דיא ווארטע פאָרקאמען: „דא קאָממט דער יודע!" — דער איזראעליט קלאגטע אין פאָלגע דעססען וועגען „עהרענ-בעליידיגונג." דיא ערסטע אינשטאנץ ערקלערטע יעדאָך, אין דעם אויסדרוקע „יודע" קיינע בעליידיגונג צו ערבליקען. דער קאממער-געריכטסהאָף פערווארף יעדאָך דאס אורטהייל דער ערסטען אינשטאנץ. דיעזעס געריכט ערקלערטע: דער אויסדרוק „יודע" זייא אללערדינגס בעליידיגענד; דעריעניגע, וועלכער אין זיינעם געזוכע דיא ווארטע: „דא קאָממט דער יודע!" געברויכטע, ווארדע דענן אויך צו איינער שטראפע פאָן 5 טהאלערן אָדער דרייאטעגיגעם געפענגניססע פערארטהיילט. דער איזראעליט האט אלזאָ דען פראָצעס געוואָננען! וויר גלייבען יעדאָך, דאס אין זאָלכער „זיעג" איינע גאר שטארקע „ניעדערלאגע" בעדייטע. ווערע דער זיעג ניכט שאָנער געוועזען, ווענן אויך דער קאממער-געריכטס-האָף דען איזראעליטען מיט זיינער קלאגע אבגעוויעזען העטטע, וויל דער אויסדרוק „יודע" קיינע עהרענ-בעליידיגונג, זאָנדערן איין „עהרענ-טיטעל" זייא! דאס בעגרייפען אבער מאנכע לייטע ניכט, זאָנסט ווירדען זיא געוויס ניכט קלאגען געהען, ווייל מאן זיא אלס „יודע" בעטיטעלט האט!

*) („ברית מילה" אונד מאטריקען.) אין עסטערריך, וואָ אין פאָלגע דער רעליגיאָנס-פרייהייט ניעמאנד צו איינעם „רעליגיאָנען אקטע" געגנאָטהיגט ווערדען קאנן, ערייגנעט עס זיך הייפיג, דאס דיא עלטערן דיא קינדער ניכט בעשניידען לאססען וואָללען. דאגעגען לאָסט זיך וואָהל ניכטס טהון. אבער זאָלכע עלטערן האבען דאנן שוויעריגקייטען מיט דען מאטריקען. אין פראָסניטץ (מעהרען) וואָללטע אונלענגסט יעמאנד זיין קינד ניכט בעשניידען לאססען. ער האטטע דאהער גראָסע שוויעריגקייטען, ביז דער דאָרטיגע ראבבינער, דאָקטאָר האָף, דאס קינד אין דיא מאטריקען איינטראגען וואָללטע. שפעטער ווינשטע דער פאטער דיא אויספאָלגונג איינעם געבורטס-שיינעס. אויך דא מאכטע דער ראבבינער שוויעריגקייטען אונד זאגטע, ער ווינשע היעריבער ערסט איינע „וויזונג" זייטענס דער שטאטטהאלטעריא, דא ער בייא איינעם אונבעשניטטענען קינדע דען געבורטס-שיין ניכט אויספיללען קאנן. דיא שטאטטהאלטעריא שריעב דאנן אן דען ראבבינער, ער מאָגע אין דעם געבורטסשיינע דיא אנמערקונג מאכען: „אויף וואונש דער עלטערן ניכט בעשניטטען". דאָך ענדליך בעזאנן זיך דער ראבבינער איינעם בעססערן אונד שטעללטע דעם פאטער דען פערלאנגטען געבורטס-שיין „אָהנע יעדע בעמערקונג" אויס. עס פראגט זיך נון: וואָצו דער גאנצע לערם געהאָרטע, ווענן מאן ניכטס אויספיהרען וויללי!

*) (איין מאיעסטעטס-געזוך אין העבראישער שפראכע.) דיא הערויסגעבער דעם העבראישען בלאטטעס „אריאל", וועלכעס אין ירושלים ערשיינט, קאמען דיעזער טאגע נאך וויען. זיא גלייבטען, עס ווערדע איהנען געלינגען, אין דער רייכען רעזידענצשטאדט איינגע הונדערט פרענומעראנטען אויפצוטרייבען. באלד יעדאָך קאמען דיא ארמען לייטע צור איבערצייגונג, דאס מאן זיך אין וויען אום איין העבראישעס בלאטט בלוט-וועניג קיממערע. אלליין דיא הערויסגעבער אויס ירושלים, וועלכע אים גרונדע גענאָממען אין בראָדי אונד טארנאָפאָל געבאָרען ווארדען, זינד יא רעכט „וויטציגע פאָלאכען". דא זאגטע ר' שעפטעל צו זיינעם פריינדע ר' ירוחם: האָרסט דוא, איך האבע איינען גוטען פלאן, דאמיט וויר אין וויען דאָך וועניגסטענס איינען, אבער איינען זעהר האָכגעשטעללטען פרענומעראנטען ערהאלטען. איך האבע פאָר איינגען וואָכען אין דען צייטונגען געלעזען, דאס ליציאָן באָנאפארטע אין לאָנדאָן זעהר גוט „לשון הקדש" וייס אונד זאָגאר „ש"ס ופוסקים" מיט אללען „ראשונים ואחרונים" שטודירט. ווענן דאס העבראישע אלזאָ זאָ האָך אין דער מאָדע שטעהט, זאָ ריכטען וויר גאנץ איינפאך אן זיינע מאיעסטעט דען קאיזער פראנץ יאָזעף איין געזוך, דאס ער זיך אויף אונזערן „אריאל" פרענומערירע." „דער געדאנקע איזט זעהר גליקליך (ערוויעדערטע ר' ירוחם), זיינע מאיעסטעט ווירד זיך געוויס פרייען, דאס זיינע „יודען" אין ירושלים איין בלאטט אין לשון הקדש הערויסגעבען. ענדליך שרייבט זיך יא זיינע מאיעסטעט אויך „קאָניג פאָן ירושלים", אונד דא ווירד עס איהם געוויס צור האָכסטען פריידע געריכען, אויף אונזערן „אריאל" צו אבאָנירען. דאס אללעס איזט גוט, אבער ווער זאָלל אונס דיעזעס מאיעסטעטס-געזוך אבפאססען, נאכדעם וויר לײדער צו יענען בעריהמטען „געלעהרטען" געהאָרען, דיא „ניכט שרייבען אונד ניכט לעזען" קאָננען!" — „זייד קיין קינד ר' ירוחם (ערווידערטע ר' שעפטעלע מיט דען קליינען קלוגען אייגען), זייד דאָך קיין קינד, איך שרייבע דאס געזוך איינפאך אין לשון הקודש: זיינע מאיעסטעט זאָלל זיך רעכט פרייען איבער דען טיטעלן, דען איך איהם געבען ווערדע. דאס בריינגען יא אללע אייראָפעאישען שפראכען ניכט צוזאממען,

---

פאָלליעטאָן.

דיא יודען אין ענגלאנד.

(63-טע פאָרטזעטצונג.)

„„אלזאָ האָרע! (זאגטע אננא) גאָטט האט דיר גנעדיג איבער פורכטבארע טאגע געהאָלפען! דיין גליק איזט, דאס דוא גלייך נאך דיינער ענטפיהרונג ערקראנקטעסט, דאס דוא גאר ניכט רעכט וואוסטעסט, וואס אום דיך פאָרגעהט. שטעפאן שיקטע אונס געוואלטזאם נאך זיינער בורג, וועלכע איינגע מיילען פאָן היער ענטפערנט איזט. אָסבאָרן ווארדע פאָן איהם בעטראָגען, אונד דיעזער אָסבאָרן האטטע אונס אויך אנפאנגס אלס זיינע געפאנגענען בעטראכטעט. אבער אָסבאָרן ערקאננטע מיך ניכט זאָגלייך, ער איזט איין פריינד מיינעס זאָהנעס פעטער, אונד וויא איך איהן ערבליקטע, האבע איך וויעדער מוטה בעקאָממען. ער וואר איבערראשט, אלס ער מיך ערקאננטע. איך ערצעהלטע איהם אללעס, אלס וויר שאָן אין דער בורג דעם ריטטערס שטעפאן ווארען. ער העטטע אונס גערנע בעפרייט, אבער וואָהין העטטען וויר אונס מיט דיר, דא דוא זאָ געפעהרליך קראנק ווארסט, בעגעבען זאָללען? באלד עראיננערטע איך מיך אבער, דאס דוא איינסט בייא דער קאָניגין אין לאָנדאָן ווארסט אונד דיא דיך נאָך קעננען ווירד. איך וואוסטע נון, דאס דיא קאָניגין מיט איהרעם זאָהנע ריכארד נאך ר ו א ן גערייזט איזט, מיר איזט עס אלזאָ אין געדאנקען געקאָממען, איהר דיין אונגליק צו ערצעהלען. איך שיקטע גלייך דען גוטען אָסבאָרן נאך רואן אונד ער וואוסטע זיך בייא דער קאָניגין איינע אודיענץ צו פערשאפפען. — גאָטט האט איבער דיך געוואכט. דענן דיא קאָניגין האטטע דיך ניכט פערגעססען, זיא וואורדע העפטיג געגען דיינען רייבער. נעמליך געגען שטעפאן, ערצירנט; זיא שיקטע אָסבאָרן זאָפאָרט מיט איינער רעגימענטס-אבטהיילונג אב, וועלכע דען אויפטראג האטטע, אונס צו איהר צו בריינגען. וועהרענד איך נאָך אן דיינעם לאגער אנגסטפאָלל זאס, קאמען שאָן אונזערע בעפרייער אן זיא פיהרטען אונס נאָך רואן, אונד אלס דיעס געשאה, צינדעטען דיא איינענען דיענער דעם ריטטערס שטעפאן דאס שלאָס אן, דא זיא פאָן אָסבאָרן ערפאהרען האבען, דאס זיא פאָן איהרעם הערן בעטראָגען ווארדען! — היער ביזט דוא נון, ביזט אים פאלאסטע דער קאָניגין. דער גוטע ראבבי נעהעמיאה איזט צווייא טאגע נאָך אונזערער אנקונפט היער איינגעטראָפפען. דיא קאָניגין האט איהן דירעקט אויס לאָנדאָן, וואָ ער אלס קאָניגליכער ארצט אונטער קאָניגליכעם שוטצע שטאנד, היעהער בערופען לאססען."

מיט איינעם דאנקבארען לעכעלן בליקטע הדסה נאך אָסבאָרן הין. „וואוסטע איך דאָך (זאגטע הדסה), דאס ווענן דיא נאָטה אם גראָסטען, דא איזט גאָטטעס הילפע אם נעכסטען. דאנק דעם האָכגעלאָבטען גאָטט, דער מיר איינען העלפער אין דער נאָטה בערייט היעלט. אך, יאָססען אונד דון יוסף האבען זיך זיכער אום מיך צו טאָדע געגרעמט! וויססען זיא שאָן, דאס איך פרייא בין? האבט איהר איהנען געשריעבען? ווערדען יאָססען אונד דון יוסף באלד היער זיין?" —

„פראגע ניכט פיעל! (זאגטע ר' נחמיה) האלטע איין! דאס לעבען האט איינען דאָרניגען וועג, ניכט אללעס קאנן גלאטט אבלויפען. דוא האסט פיר הייטע גענוג געהאָרט!" —

הדסה נעהאָרכטע אונד שוויעג! אננא בליעב בייא איהר, וועהרענד זיך דיא איבריגען אינס נעבענ-צימער בעגאבען.

„דאס ארמע מעדכען! (ריעף אָסבאָרן) זיא אהנט ניכט דיא טרויריגע לאגע איהרער פריינדע. זיא זינד נאָך איממער אין האָכסטער געפאהר."

אין רואן וואוסטע מאן נעמליך נאָך ניכט פאָם טרויריגען ענדע דער יאָרקער יודען.

„„ווענן נור דער קאָניג שאָן היער וועהרע! (ריעף ר' נחמיה.) דיא אבוועזענהייט דעם קאָניגס איזט לײדער אונזער אונגליק. ווער וויים, אין וועלכער בעדרענגניס יעטצט מיינע גלייבענס-גענאָססען אין יאָרק זינד. זיא שיקטען וואָהל איינען געזאנדטען נאך לאָנדאָן צום האָפע, איך זעלבסט גינג צו בישאָף הונאָ, דיעזער אבער זאגטע מיר, דיא יודען זייען פאָרלייפיג אים שלאָססע געזיכערט, ער ווערדע אין איינינגען טאגען איינע ארמעע-אבטהיילונג הינזענדען. איך וואָללטע היער בייא מיינער אנקונפט גלייך דען קאָניג שפרעכען, אבער ער בעפינדעט זיך פאָרלייפיג ניכט היער. דער קאָניג ציעהט יעטצט פאָן אָרט צו אָרט, ניעמאנד וויים, וואָהין ער זיך בעגיבט. טעגליך הייסט עס, דאס ער צוריקקאָממען ווערדע, אונד דאָך בלייבט ער זאָ לאנגע אויס. איינע וואָכע בין איך נון היער, אונד נאָך האבע איך ניכט דאס גערינגסטע פיר מיינען צוועק געטהאן, צום אונגליקע איזט יעטצט אויך בישאָף הונאָ אין דער בעגלייטונג דעם קאָניגס."

„דא ווירד איהר אים אירטהומע העררן ראבבינער! (זאגטע אָסבאָרן) פיעלע גלייבען יעטצט, דאס זיך בישאָף הונאָ בייא דעם קאָניגע בעפינדע, אבער איך וויים עס בעס-